

Tillgången på forskarexaminerad personal till hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar

Tillgången på forskarexaminerad personal till hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar
Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2023
Författare: Anna Bengtsson, Laure Doctrinal
Diarienummer: 51-00438-23 Rapportnummer: 2024:12
Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning.....	6
Uppdrag.....	6
Arbetsprocess och metod.....	6
Rapportens disposition.....	7
Vilka utbildningar har brist på forskarexaminerad undervisande personal?.....	8
Generell brist på forskarutbildad personal enligt flera källor.....	8
Antalet studenter på utbildningarna ökar.....	12
Sammanfattande bild.....	15
Hur är tillgången på forskarexaminerad personal?.....	16
Saknas direkt koppling mellan personal och studenter.....	16
Indirekt koppling mellan ämnesområden och utbildningar.....	16
Den undervisande och forskande personalen ökar.....	18
Tillgången till forskningsresurser varierar.....	22
Sammanfattande bild.....	23
Hur är tillgången på forskarexaminerade?.....	25
Övergång till forskarstudier.....	25
Utvecklingen av antalet forskarexaminerade.....	28
Majoriteten stannar i Sverige efter examen.....	30
God ställning på arbetsmarknaden.....	32
Många fortsätter arbeta inom högskolan.....	33
Sammanfattande bild.....	33
Avslutande diskussion.....	35
Gemensamma trender.....	35
Specifika trender.....	35
Förslag på området.....	36
Möjliga utvecklingsvägar.....	36
Referenser.....	38
Bilaga 1.....	40
Tabeller.....	40
Bilaga 2.....	50

Sammanfattning

Flera högskoleutbildningar som leder till bristyrken har varit föremål för utbyggnader de senaste åren, men dessa utbyggnader har i vissa fall hindrats av bristen på disputerad personal som kan undervisa på utbildningarna. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har därför undersökt lärosätenas kompetensförsörjning inom vård- och lärarutbildningarna, det vill säga hur försörjningen av forskarexaminerad personal ser ut i forskningsämnen relaterade till utbildningarna.

De hälso- och sjukvårdsutbildningar som har brist på personal är följande: audiomexamen, barnmorskeexamen, biomedicinsk analytikerexamen, röntgensjuksköterskeexamen, sjuksköterskeexamen, specialistsjuksköterskeexamen, tandläkareexamen och tandhygienistexamen. För lärarutbildningar har följande utbildningar brist på personal: förskollärarexamen, grundlärarexamen, yrkeslärarexamen och ämneslärarexamen.

En svårighet när vi ska beskriva bristen på forskarutbildad personal för undervisning på dessa utbildningar är att det inte finns någon koppling mellan utbildningar och personalen som undervisar på respektive utbildning i tillgängliga register. Vi har därmed inte kunnat göra en kvantitativ beskrivning av hur förhållandet ser ut mellan de utbildningar där vi vet att det råder brist på personal och personalen som undervisar på dessa utbildningar i högskolan.

Vi har i stället använt information om vilket område personalen arbetar inom (forskningsämnesgrupp), och relaterat det till utbildningarna. En nackdel med metoden är att vi vet att det innebär att forskningsämnesgrupperna inom medicin och hälsovetenskap som vi kopplar till hälso- och sjukvårdsutbildningarna blir alldeles för breda. Motsatt problem har vi med lärarutbildningarna. Till dem kopplar vi bara utbildningsvetenskap, något som vi vet är en alldeles för smal grupp.

Med det i åtanke har vi ändå listat ett antal resultat som kan ha betydelse för den uppkomna bristen, däribland:

- Antalet studenter ökar på de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna, förutom på programmet mot biomedicinska analytikerexamen. Störst ökning har utbildningarna mot sjuksköterskeexamen och specialistsjuksköterskeexamen.
- En låg andel examinerade studenter övergår till forskarstudier från de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna samt lärarutbildningarna. Utbildningarna är till stor del inriktade mot professionerna, vilket bidrar till att den akademiska vägen inte blir lika tillgänglig.

- Den senaste tioårsperioden har antalet forskarexaminerade i forskningsämnesgrupper relaterade till de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna samt lärarutbildningarna varit relativt konstant. Det innebär att rekryteringsbasen till högskolan för forskarexaminerade (i Sverige) inom dessa ämnen är konstant.

Tidigare har UKÄ framfört förslag till regeringen på området om vikten av att säkra en långsiktig finansiering av forskarskolor inom vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar, och vikten av en förstärkning av forskarutbildningen inom lärområdet.

Inledning

Kompetensförsörjningen inom både hälso- och sjukvård och skola är en viktig och aktuell fråga. Det finns brist på utbildad arbetskraft inom en rad yrken inom välfärden. Flera högskoleutbildningar som leder till bristyrken har också varit föremål för utbyggnader de senaste åren, däribland flera hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar. Men dessa utbyggnader har i sin tur till viss del hindrats av bristen på disputerad personal som kan undervisa på utbildningarna. Att universitet och högskolor har tillgång till disputerad personal är en förutsättning för att kunna utbilda ny personal till bristyrken och för att kompetensförsörjningen ska fungera. Kompetensförsörjningen inom universitet och högskolor är också en viktig fråga inför den kommande forskningspolitiska propositionen.

Uppdrag

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har enligt sitt regleringsbrev i uppdrag att följa upp dimensioneringen av utbildningen på forskarnivå med anledning av vad regeringen aviserat i den forsknings- och innovationspolitiska propositionen 2020. Inom ramen för uppdraget har UKÄ gjort den här delstudien om lärosätenas kompetensförsörjning inom vård- och lärarutbildningarna, det vill säga hur försörjningen av forskarexaminerad personal ser ut i forskningsämnen relaterade till de utbildningarna.

Uppdraget ska slutredovisas den 15 mars 2024, och den här rapporten ingår som en del av den redovisningen.

Arbetsprocess och metod

Vi har använt oss av både kvantitativa och kvalitativa metoder i uppdraget.

För att identifiera vilka utbildningar där det råder brist på undervisande forskarexaminerad personal har vi gjort en genomgång av aktuella källor. Därefter har vi använt tillgänglig statistik för att belysa den undervisande personalen i högskolan i forskningsämnesgrupper som kan relateras till dessa utbildningar. På samma sätt har vi använt tillgängliga uppgifter över forskarexaminerade i forskningsämnesgrupper relaterade till utbildningarna. När det gäller avsnittet om de forskarexaminerades ställning på arbetsmarknaden bygger det på en bearbetning av olika registeruppgifter från SCB:s longitudinella integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA).

I rapporten har vi tagit med uppgifter om både doktorsexaminerade och licentiatexaminerade, och därför använder vi begreppet forskarexaminerade.

Avgränsningar

I rapporten ingår endast ett urval hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar, även om det kan finnas andra utbildningar som också har brist på undervisande forskarexaminerad personal.

Rapportens disposition

Rapporten inleds med en översikt över vilka hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar som har brist på undervisande forskarexaminerad personal. Därefter beskriver vi varför det är svårt att göra en koppling mellan studenter och lärare för respektive utbildning. Med reservation för dessa svårigheter ger vi sedan en översikt av tillgången på personal i ämnen relaterade till de aktuella utbildningarna. Vi beskriver utvecklingen av antalet forskarexaminerade i de aktuella ämnena, och deras ställning på arbetsmarknaden. Därefter kommer en avslutande diskussion om trender, samt förslag och möjliga utvecklingsvägar.

Vilka utbildningar har brist på forskarexaminerad undervisande personal?

Från olika håll kommer uppgifter om att universitet och högskolor har brist på undervisande forskarexaminerad personal för stora utbildningar som leder till bristyrken inom hälso- och sjukvård och pedagogik. I detta avsnitt gör vi först en genomgång av de olika källorna till uppgifterna, för att få en tydligare bild av vilka utbildningar som berörs. Sedan gör vi en översikt över utvecklingen av antalet studenter på dessa utbildningar och avsnittet avslutas med en sammanfattande bild.

Generell brist på forskarutbildad personal enligt flera källor

I propositionen *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige* skriver regeringen att bristen på lärare med utbildning på forskarnivå som kan undervisa i utbildningar inom skola, hälso- och sjukvård har visat sig vara ett hinder när lärosätena ska genomföra utbyggnader av utbildningarna och säkra kvaliteten i utbildningarna.

Den slutsatsen ges också i Riksrevisionens (RiR) granskning av regeringens utbyggnadsuppdrag till universitet och högskolor. Där skriver de att bristen på disputerade lärare har bidragit till att universitet och högskolor har haft svårt att uppnå utbyggnadsmålen.¹

I en intervjustudie med universitet och högskolor som UKÄ genomförde 2019 uppgav fyra av åtta intervjuade universitet och högskolor att de såg ett ökat behov av forskarutbildad personal till hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar.²

Även i UKÄ:s arbete med granskningar av utbildningars kvalitet i form av tematiska utvärderingar, utbildningsutvärderingar och prövningar av examenstillstånd, har det framkommit att universitet och högskolor har problem med sin kompetensförsörjning.³

---

¹ Riktade utbyggnadsuppdrag till universitet och högskolor – regeringens styrning genom utformning och uppföljning. Riksrevisionen.

² Röster om forskarutbildningen En intervjuundersökning med åtta lärosäten. UKÄ.

³ Exempelvis *Bedömargruppens yttrande över utbildning som leder till sjuksköterskeexamen – tematisk utvärdering* och *Läraryttranden: Kvalitet, utmaningar och strategier 2016–2022*. UKÄ.

UKÄ både har och har tidigare haft regeringsuppdrag kring de mål för antalet examina inom ett antal hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar som ett antal lärosäten har sedan oktober 2021.⁴ Inom de uppdragen har lärosätena lyft fram bristen på disputerade lärare som ett problem för att uppnå målen. En anledning som de anger är svårigheten att konkurrera med bland annat regionerna och kommunerna om disputerade inom vård respektive pedagogik och didaktik.

Det verkar alltså finnas ett generellt problem med brist på undervisande forskarutbildad personal för utbildningar inom både hälso- och sjukvårdsutbildningar och lärarutbildningar. Men båda dessa utbildningsområden är stora, och rymmer ett stort antal utbildningar. Så inom vilka specifika utbildningar råder det brist, och finns det mer specifika uppgifter kring vilka inriktningar och ämnen det råder störst brist?

Bristen inom hälso- och sjukvårdsutbildningar

Det finns ett stort antal hälso- och sjukvårdsutbildningar i högskolan, men det är inte alla som har brist på undervisande forskarexaminerad personal. Utbildning som leder till läkarexamen är till exempel en stor utbildning, där det inte finns några signaler om att det råder någon brist. Men för ett antal av utbildningarna finns det ett flertal källor som påtalar bristen.

Nationella vårdkompetensrådet bedömer att det råder brist på disputerade lärare inom vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar vid universitet och högskolor.⁵ Dessutom har prodekangruppen för de medicinska fakulteterna vid universiteten i dialog med Nationella vårdkompetensrådet påtalat att det råder brist på disputerade lärare vilket i sig utgör ett allvarligt hinder för universitet och högskolor att behålla examenstillstånd. Det innebär att universitet och högskolor inte kan erbjuda vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar. Enligt prodekangruppen finns det stora utmaningar för hälso- och sjukvårdsutbildningar som leder till följande yrken: tandläkare, specialistsjuksköterska (vissa inriktningar), röntgensjuksköterska, biomedicinsk analytiker (inriktning klinisk fysiologi), tandhygienist, audionom och barnmorska.

I UKÄ:s tematiska utvärdering av utbildning som leder till sjuksköterskeexamen skriver bedömargruppen att kompetensförsörjningen vid landets sjuksköterskeutbildningar är en gemensam utmaning för många lärosäten.⁶ I lärosätenas självvärderingar framkommer att flera av lärosätena har svårt att rekrytera personal,

---

⁴ Nuvarande uppdrag: Mål för antalet examina, Regleringsbrevet 2024 Tidigare: Måluppfyllelseanalys för utbyggnaderna av utbildningar 2015–2018, UKÄ.

⁵ Nationella vårdkompetensrådets delredovisning inom uppdraget att ta fram förslag på en nationell plan för kompetensförsörjningen i hälso- och sjukvården.

⁶ Bedömargruppens yttrande över utbildning som leder till sjuksköterskeexamen – tematisk utvärdering.

framför allt lektorer och professorer. Utvärderingen visar också att det finns vissa svårigheter för lärosätena att rekrytera lärare med aktuell klinisk kompetens och specialistsjuksköterskekompetens.

När det gäller utbildningar som leder till specialistsjuksköterskeexamen har UKÄ utvärderat tre inriktningar; distriktssköterska, ambulanssjukvård och psykiatrisk vård. Bedömargruppen skriver att alla lärosäten inte, trots mångåriga ansträngningar, har uppnått att ha disputerade lärare inom varje inriktning. När det gäller inriktningen mot distriktsjuksköterska skriver en av bedömargrupperna i sitt yttrande att lärosätena generellt är underdimensionerade när det gäller lärartäthet i relation till undervisningsuppdraget och att det särskilt gäller disputerade lärare.⁷

Stiftelsen Högskolan i Jönköping fick under 2023 avslag på sin ansökan om tillstånd att utfärda tandläkarexamen.⁸ Ett av skälen var att bedömargruppen bedömde att lärarkompetensen och lärarkapaciteten hos personalen inte var tillfredsställande. Vidare skriver bedömargruppen att det råder en övergripande brist på forskarutbildade lärare vid de befintliga tandläkarutbildningarna.

Om vi sammanfattar de här olika källorna så har vi uppgifter om att följande hälso- och sjukvårdsutbildningar har brist på disputerad personal:

- audionomexamen
- barnmorskeexamen
- biomedicinsk analytikerexamen
- röntgensjuksköterskeexamen
- sjuksköterskeexamen
- specialistsjuksköterskeexamen
- tandläkarexamen
- tandhygienistexamen.

Det innebär inte att det inte kan finnas brister på disputerad personal även för andra utbildningar, men vi har inte funnit belägg för det i våra källor.

Vi har däremot inte några heltäckande uppgifter om inom vilka kurser eller inriktningar på respektive utbildning som det råder brist på forskarexaminerade lärare. De exempel som framkommer i UKÄ:s granskningar får ses som just exempel, och därför har vi inte gjort någon sammanställning av dem.

---

⁷ Bedömargruppens yttrande i utvärdering av utbildningar som leder till specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot distriktssköterska.

⁸ Prövning av Stiftelsen Högskolan i Jönköpings ansökan om tillstånd att utfärda tandläkarexamen, Bedömargruppens yttrande. UKÄ 2022.

Bristen inom lärarutbildningar

Även bristen på undervisande forskarexaminerad personal för lärarutbildningarna har lyfts fram i olika källor. Vilka specifika utbildningar det gäller framkommer främst i UKÄ:s olika granskningar.

Under 2016–2022 utvärderade UKÄ landets alla förskollärarytbildningar, grundlärarytbildningar och yrkeslärarytbildningar samt ett urval av ämneslärarytbildningar.⁹ I de utvärderingarna framkom ett antal synpunkter på kompetensförsörjningen. Samtliga utvärderingar konstaterar att lärarutbildningarna har utmaningar när det kommer till den personal som är verksamma i utbildningen. Flera av lärosätena har enligt bedömargruppen väldigt få lektorer eller disputerade med kompetens som är relevant för utbildningens specifika inriktning. För yrkeslärarytbildningarna är det särskilt svårt att rekrytera disputerade lärare eftersom utbildningen bara omfattar 90 högskolepoäng. Det innebär att vägen till forskarutbildning efter yrkesexamen är mycket lång.

En annan svaghet som beskrivs är utbildningarnas forskningsanknytning. Till exempel finns det lärosäten som helt saknar, alternativt har svaga, forskningsmiljöer med professionsspecifik relevans för yrkeslärarytbildningen. Snarare har de forskningsmiljöer med en generell relevans för lärarutbildningarna. Det orsakar av förklarliga skäl brister i kopplingen mellan forskning och utbildning, eftersom lärarutbildningarna skiljer sig åt. Även inom ämneslärarytbildningarna har brist på kompetens berörts av bedömargrupperna. I flera ämneslärarytbildningar noterades svag kompetens inom ämnesdidaktik. 2016–2022.

I UKÄ:s utvärdering av utbildning som leder till grundlärarexamen med inriktning fritidshem, förskoleklass och årskurser 1–3 samt 4–6 skriver bedömargruppen att även om det förekommer många disputerade lärare bland lärarna, är deras medverkan i utbildningen i många fall förhållandevis liten.¹⁰ Dessutom är den vetenskapliga kompetensen ojämnt fördelad i utbildningen, men flest disputerade finns inom den utbildningsvetenskapliga kärnan.

En annan iakttagelse från bedömargruppen är att utbildningarna som leder till förskollärarexamen och grundlärarexamen med inriktning mot undervisning i fritidshem, hade svagheter gällande vetenskaplig kompetens. Det gällde i synnerhet inom fritidspedagogik och förskolepedagogik där det fanns få disputerade lärare. Det kan bero på att

---

⁹ *Lärarytbildningarna: Kvalitet, utmaningar och strategier 2016–2022*. UKÄ 2023.

¹⁰ *Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom grundlärarexamen med inriktning fritidshem, förskoleklass och årskurs 1-3, årskurs 4-6. Projekt II*. UKÄ

små resurser läggs på forskning och forskarutbildning i relation till dessa områden och att fritidshemsområdet är ett relativt nytt område.

Linnéuniversitetet fick under 2022 avslag på sin ansökan om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 i undervisningsämnet teknik. Bedömargruppen bedömde att lärosätet inte hade säkerställt tillgången på disputerad personal med ämnesdidaktisk kompetens.¹¹

Stiftelsen Högskolan i Jönköping fick under 2021 avslag på sin ansökan om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 i undervisningsämnet svenska som andraspråk. Bedömargruppen angav bland annat bristen på disputerade lärare i svenska som andraspråk.¹²

Om vi sammanfattar de här olika källorna så har vi uppgifter om att följande lärarutbildningar har brist på disputerad personal:

- förskollärarexamen
- grundlärarexamen
- yrkeslärarexamen
- ämneslärarexamen.

Vi har däremot inte några heltäckande uppgifter om vilka kurser inom lärarutbildningarna som har brist på forskarexaminerade lärare. De exempel som framkommer i UKÄ:s granskningar får ses som just exempel, och därför har vi inte gjort någon sammanställning av dem.

När det gäller utbildningar som leder till speciallärarexamen och specialpedagogexamen är de påbyggnadsutbildningar som kräver en lärarexamen i grunden. Det har inte framkommit i några källor att det råder brist på undervisande personal för dessa utbildningar, och därför ingår inte de i sammanställningen.

Antalet studenter på utbildningarna ökar

Utvecklingen av antalet studenter på de ovan listade hälso- och sjukvårdsutbildningarna samt lärarutbildningarna kan också ge en bild av problemet med den bristande tillgången på undervisande forskarexaminerad personal.

---

¹¹ Granskning av Linnéuniversitetets ansökan om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i undervisningsämnet teknik.

¹² Granskning av Stiftelsen Högskolan i Jönköpings ansökan om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 i undervisningsämnet svenska som andraspråk.

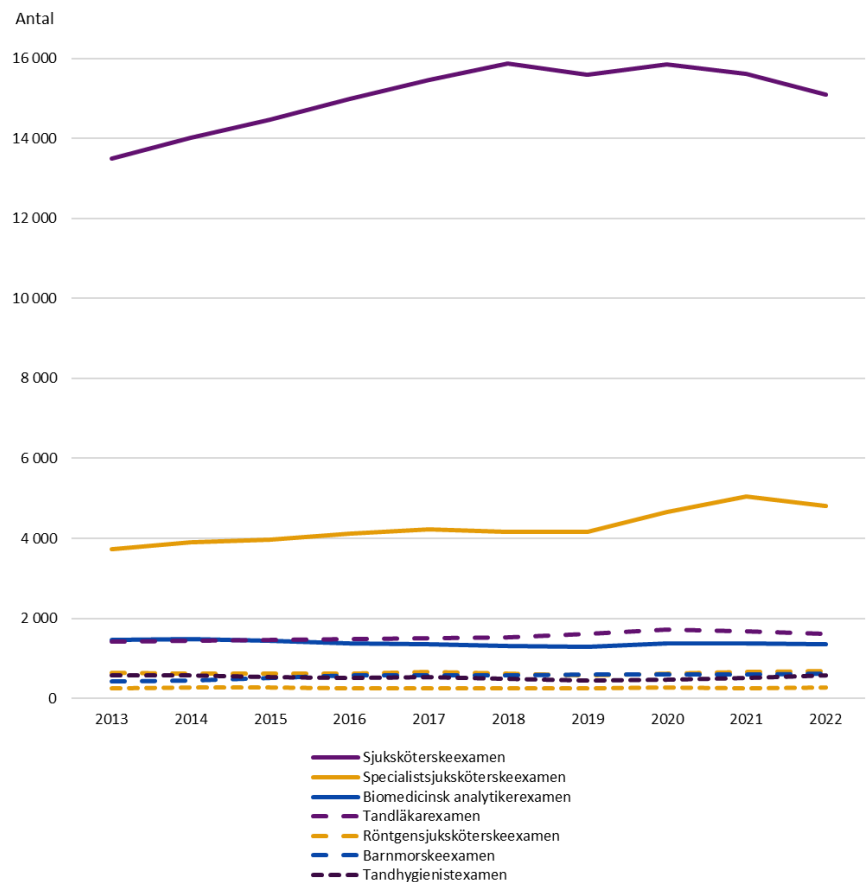
Utbildningar inom hälso- och sjukvård samt lärarutbildningar utgör tillsammans några av de utbildningar som har flest studenter på grundnivå och avancerad nivå.

Studenter på hälso- och sjukvårdsutbildningar

Antalet registrerade studenter varierar stort inom de identifierade hälso- och sjukvårdsutbildningarna med brist på undervisande forskarexaminerade lärare, se figur 1.

Utbildningen mot sjuksköterskeexamen är den klart största sett till antalet studenter. Hösten 2022 var det drygt 15 000 registrerade studenter inom den utbildningen, vilket är en ökning med nästan 1 600 studenter sedan 2013. Därefter kommer utbildningar mot specialistsjuksköterskeexamen med 4 800 registrerade studenter. Även den utbildningen har ökat mycket, med över 1 000 fler studenter sedan 2013. Övriga utbildningar är betydligt mindre, och har inte heller ökat i samma utsträckning. Inom utbildningen mot barnmorskeexamen ökade antalet registrerade studenter från 440 till 610 studenter mellan 2013 och 2022. En utbildning har minskat, nämligen utbildningen mot biomedicinsk analytikerexamen.

Figur 1. Antalet registrerade studenter på utvalda hälso- och sjukvårdsutbildningar höstterminerna 2013–2022.

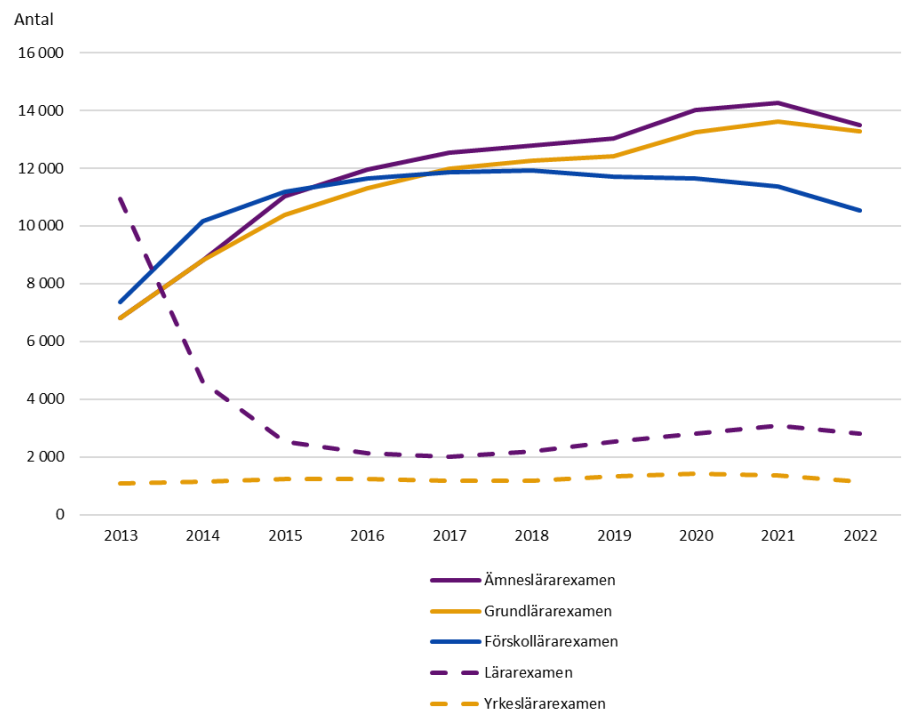
Inom de flesta av dessa hälso- och sjukvårdsutbildningar är könsfördelningen ojämn, det vill säga att andelen kvinnor och män bland alla registrerade studenter är inte inom spannet 40–60 procent (se tabell B1 i bilaga 1). Alla utbildningar är tydligt kvinnodominerade. Störst skillnad är det på utbildningen mot barnmorskeexamen, där är endast en handfull av studenterna män.

Studenter på lärarutbildningar

De nuvarande lärarutbildningarna infördes höstterminen 2011. Förskollärarexamen, grundläraresexamen, yrkesläraresexamen och ämnesläraresexamen ersatte då den tidigare sammanhållna lärarexamen. Övergången syns tydligt i figur 2. Det förekommer fortfarande att studenter är registrerade på program mot den äldre lärarexamen.¹³

Sammanlagt var över 41 300 studenter registrerade på något av dessa lärarprogram 2022. Störst var utbildningarna mot ämnesläraresexamen och grundläraresexamen, med över 13 000 studenter på respektive utbildning.

Figur 2. Antalet registrerade studenter på utvalda lärarutbildningar höstterminerna 2013–2022.

Om man lägger samman studenterna på utbildningarna, har antalet registrerade studenter inom dessa utbildningar ökat med 8 300 studenter sedan 2013. Men om vi ser till de senaste åren har utvecklingen av

¹³ Se mer i rapporten *Lärarutbildningarna: Studenter och examinerade 2011/12–2021/22*. UKÄ

antalet studenter varit relativt konstant, förutom utbildningen mot förskollärarexamen som minskat.

Flera av lärarutbildningarna är kvinnodominerade, men utbildningen mot ämneslärarexamen har jämn könsfördelning (se tabell B2 i bilaga 1).

Sammanfattande bild

Det finns ett relativt stort antal hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar där flera källor tar upp bristen på forskarexaminerad personal som ett problem för undervisningen.

Men vi har inte någon samlad bild av vilka kurser på respektive utbildning där det råder brist på forskarexaminerade lärare. I UKÄ:s granskningar finns det visserligen flera exempel, men de ger inte en heltäckande bild.

När vi tittar på utvecklingen av antalet registrerade studenter för inom de utbildningar som har brist på forskarexaminerad undervisande personal har antalet ökat under den senaste tioårsperioden. De hälso- och sjukvårdsutbildningar som ökat mycket är det de antalsmässigt stora utbildningarna mot sjuksköterskeexamen och specialistsjuksköterskeexamen.

När det gäller lärarutbildningarna är det något svårare att jämföra antalet registrerade studenter över tid, eftersom lärarutbildningarna reformerades i början av 2010-talet. Men om vi ser till de senaste åren har utvecklingen av antalet studenter varit relativt konstant, förutom för utbildning mot förskollärarexamen som minskat.

I nästa avsnitt går vi därför närmare in på hur utvecklingen av den forskarexaminerade personalen ser ut i forskningsområden relaterade till de hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar där det råder brist på forskarexaminerad personal.

Hur är tillgången på forskarexaminerad personal?

Det vore önskvärt att kunna redovisa hur tillgången på undervisande forskarexaminerad personal ser ut för respektive utbildning med brist på personal med ett kvantitativt mått. Tyvärr finns det ett antal svårigheter som gör att det inte är genomförbart i den här rapporten. I det här avsnittet redogör vi för svårigheterna, och därefter visar vi på utvecklingen av den undervisande personalen i ämnen relaterade till utbildningarna med brist på forskarexaminerad personal. Avsnittet avslutas med en sammanfattande bild.

Saknas direkt koppling mellan personal och studenter

En svårighet när vi ska beskriva behovet av forskarutbildad personal för undervisning på utbildningar på grundnivå och avancerad nivå är bristen på uppgifter. Statistiken om personalen vid universitet och högskolor baseras på SCB:s bearbetning av konjunkturlönestatistiken för statliga myndigheter. Personalen i högskolan rapporteras bland annat per ämnesområde, tjänstekategori och lärosäte.¹⁴ Men vi har ingen koppling i SCB:s register mellan vilken personal som undervisar på vilken utbildning eller i vilken grad.

Det innebär alltså att det inte finns något sätt att via register identifiera vilken personal som undervisar på respektive utbildning. Vi kan inte använda registeruppgifter för att göra en rättvisande kvantitativ beskrivning av hur förhållandet ser ut mellan de utbildningar där vi vet att det råder brist på personal och personalen som undervisar på dessa utbildningar i högskolan. För att göra en kvantitativ sammanställning skulle det krävas en omfattande uppgiftsinsamling från universitet och högskolor.

Indirekt koppling mellan ämnesområden och utbildningar

För att ändå ge en bild av förhållandena har vi fått använda alternativa registeruppgifter. Vi har tagit fram en indirekt koppling mellan de

---

¹⁴ Enligt *Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011*. SCB

ämnesområden personalen verkar inom och utbildningarnas områden. När det gäller ämne redovisas både personalen i högskolan och forskarexaminerade enligt standarden för svensk indelning för forskningsämnen. Personalen redovisas på den mellersta nivån (forskningsämnesgrupp), medan de forskarexaminerade redovisas på den lägsta nivån (forskningsämne).

För att få en översikt av utvecklingen av den undervisande personalen, har vi identifierat de forskningsämnesgrupper som kan vara direkt relaterade till hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar. Därefter har vi sammanställt tillgänglig statistik för dessa forskningsämnesgrupper.

För hälso- och sjukvårdsutbildningar blir det alla de fem forskningsämnesgrupper som ingår i forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap (se tabell 1). För lärarutbildningar blir det en forskningsämnesgrupp inom samhällsvetenskap; utbildningsvetenskap. Forskningsämnesgruppen utbildningsvetenskap omfattar följande forskningsämnen: didaktik, lärande, pedagogik och pedagogiskt arbete. Forskningsämnesgrupperna inom medicin och hälsovetenskap omfattar betydligt fler forskningsämnen inom varje grupp, där exempel på forskningsämnen inom hälsovetenskap är omvårdnad, arbetsterapi och sjukgymnastik. För en detaljerad lista på vilka forskningsämnen som ingår i respektive forskningsämnesgrupp, se tabeller B7 och B8 i bilaga 1.

Tabell 1. Forskningsämnesområde och forskningsämnesgrupper relaterade till hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar.

Forskningsämnesområde	Forskningsämnesgrupp (3-siffernivå)
Medicin och hälsovetenskap	Annan medicin och hälsovetenskap
	Hälsovetenskap
	Klinisk medicin
	Medicinsk bioteknologi
	Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper
Samhällsvetenskap	Utbildningsvetenskap

Men indelningen i forskningsämnesområde och forskningsämnesgrupp har inte någon direkt koppling till utbildningar på grundnivå och avancerad nivå. I stället får det här urvalet ses som pusselbitar, och vår förhoppning är att de ändå kan bidra till att ge en bild av läget.

När det gäller lärarutbildningarna så vet vi att en stor del av den personal som undervisar på lärarutbildningar med all sannolikhet ingår i andra forskningsämnesområden. Lärarutbildningarna innefattar en stor mängd olika undervisningsämnen, i olika discipliner inom högskolan. Det

innebär att utbildningsvetenskap bara representerar en liten del av all personal.

När det gäller hälso- och sjukvårdsutbildningarna har vi å andra sidan flera forskningsämnesgrupper med en klar koppling till hälso- och sjukvårdsutbildningarna. Problemet är att grupperna är väldigt stora. De innefattar personal som med all sannolikhet antingen inte undervisar eller undervisar på utbildningar som inte har någon brist på forskarexaminerad personal. Ett exempel är klinisk medicin, där den undervisande forskarexaminerade personalen i många fall sannolikt är knuten till läkarutbildningen.

I nästa avsnitt beskriver vi utvecklingen av den undervisande personalen i ämnen relaterade till utbildningarna med brist på forskarexaminerad personal. Syftet är att ge en översikt över de potentiella lärarresurserna.

Den undervisande och forskande personalen ökar

Den forskande och undervisande personalen i högskolan har ökat de senaste tio åren. Ökningen är tydlig inom både medicin och hälsovetenskap samt samhällsvetenskap.

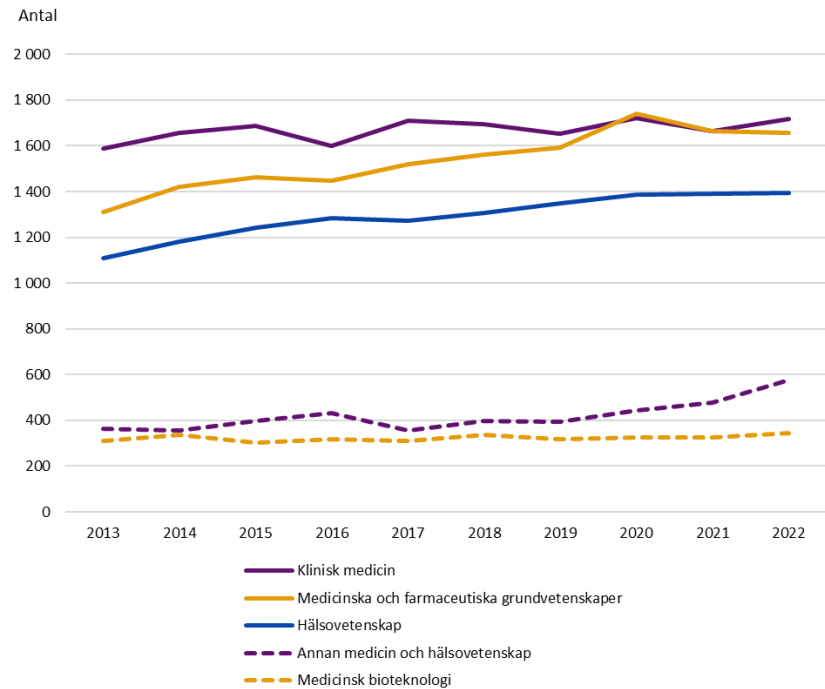
I genomsnitt hade 69 procent av samtliga undervisande och forskande personal en utbildning på forskarnivå 2022 (se tabell B9 i Bilaga 1). Den andelen var något större inom både forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap (70 procent) samt samhällsvetenskap (71 procent).

När högskolans personal beskrivs används framför allt måttet heltidsekvivalenter, som är ett mått för att beskriva personalvolymen. Antalet heltidsekvivalenter räknas fram utifrån omfattningen av personernas anställning med hänsyn tagen till tjänstledigheter.

Personalen inom medicin och hälsovetenskap ökar

Antalet forskande och undervisande personal med forskarexamen har ökat de senaste tio åren i alla utvalda forskningsämnesgrupper, dock i olika utsträckning, se figur 3. Störst ökningar finns inom forskningsämnesgrupperna annan medicin och hälsovetenskap, medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper samt hälsovetenskap.

Figur 3. Forskande och undervisande personal med forskarexamen (heltidsekvivalenter) för vissa forskningsämnesgrupper inom medicin och hälsovetenskap 2013–2022.

I genomsnitt hade 70 procent av samtlig forskande och undervisande personal inom medicin och hälsovetenskap en utbildning på forskarnivå 2022. Det varierar lite mellan de olika utvalda ämnesgrupperna, men i stort sett finns det inga större avvikelser.

Något större variationer finns inom vissa anställningskategorier, se tabell 2. Till exempel är andelen adjunkter med utbildning på forskarnivå något lägre inom forskningsämnesgrupperna hälsovetenskap och medicinsk bioteknologi, medan den är större inom de andra forskningsämnesgrupperna.

Tabell 2. Andelen forskande och undervisande personal med utbildning på forskarnivå 2022 inom utvalda forskningsämnesgrupper inom medicin och hälsovetenskap, fördelat på anställningskategorier.

Andel med utbildning på forskarnivå	To- talt	Pro- fess- orer	Meritan- ställ- ningar	Lek- torer	Ad- junk- ter	Annan forsk. och undervis- ande personal
Medicin och hälsovetenskap, därav	70	98	75	97	22	61
Annan medicin och hälsovetenskap	73	98	78	98	30	61
Hälsovetenskap	72	97	90	97	17	57
Klinisk medicin	73	98	74	99	38	57
Medicinsk bioteknologi	69	97	75	100	15	61
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	73	97	69	96	38	65

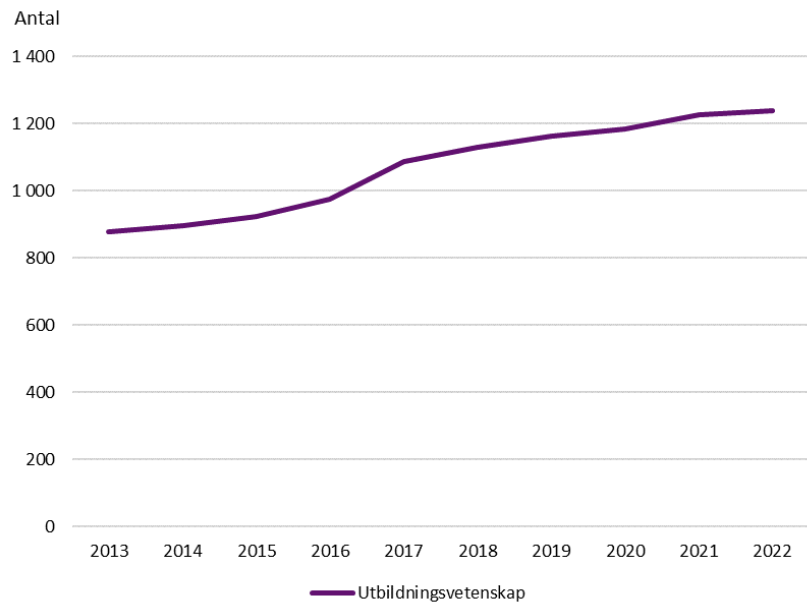
Större variationer finns i hur andelen med forskarutbildning har utvecklats över tid mellan de olika forskningsämnesgrupperna (se tabell B10 i Bilaga 1). Den genomsnittliga andelen med utbildning på forskarnivå har ökat med 2 procentenheter inom medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper. Motsvarande siffra är 4 procentenheter inom hälsovetenskap, och med 1 procent i andra forskningsämnesgrupper. Forskningsämnesgruppen medicinsk bioteknologi är ett undantag där andelen med utbildning på forskarnivå minskade med 4 procentenheter.

Andelen personal med forskarutbildning inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap har ökat i olika utsträckningar i anställningskategorierna, förutom för meriteringsanställda och annan forskande och undervisande personalen. Till exempel ökade andelen med utbildning på forskarnivå med 10 procentenheter bland adjunkter och med 2 procentenheter för lektorer. Samtidigt minskade den med 6 procentenheter bland meriteringsanställda och med 1 procentenheter bland annan forskande och undervisande personal (se tabell B10 i bilaga 1).

Även personalen inom utbildningsvetenskap ökar

Även antalet forskande och undervisande personal med forskarexamen i forskningsämnesgruppen utbildningsvetenskap har ökat de senaste tio åren, se figur 4.

Figur 4. Forskande och undervisande personal med forskarexamen (heltidsekvivalenter) för forskningsämnesgruppen utbildningsvetenskap 2013–2022.

Totalt sett hade 64 procent av den forskande och undervisande personalen inom utbildningsvetenskap en utbildning på forskarnivå 2022, vilket ligger på samma nivå som 2013. Andelen med utbildning på forskarnivå ökade med fem procentenheter bland adjunkter och med 3 procentenheter bland professorer, men minskade med 5 procentenheter bland annan forskande och undervisande personal och med 3 procentenheter bland meritanställda (se tabell B10 i bilaga 1).

Tabell 3. Andelen forskande och undervisande personal med utbildning på forskarnivå 2022 inom utbildningsvetenskap, fördelat på anställningskategorier.

Andel med utbildning på forskarnivå	Totalt	Professo- rer	Merit- anställnin- gar	Lekto- rer	Adjunk- ter	Annan forsk. och undervi- sande person- al
Samhälls- vetenskap, därav	71	96	83	95	13	42
Utbildnings- vetenskap	64	96	88	95	14	25

För att universitet och högskolor ska kunna rekrytera och behålla personal i Sverige, behövs också goda möjligheter att finansiera forskning. I nästa avsnitt redogör vi därför hur tillgången till finansiering ser ut inom de olika forskningsämnesgrupperna som är relaterade till de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna och lärarutbildningarna.

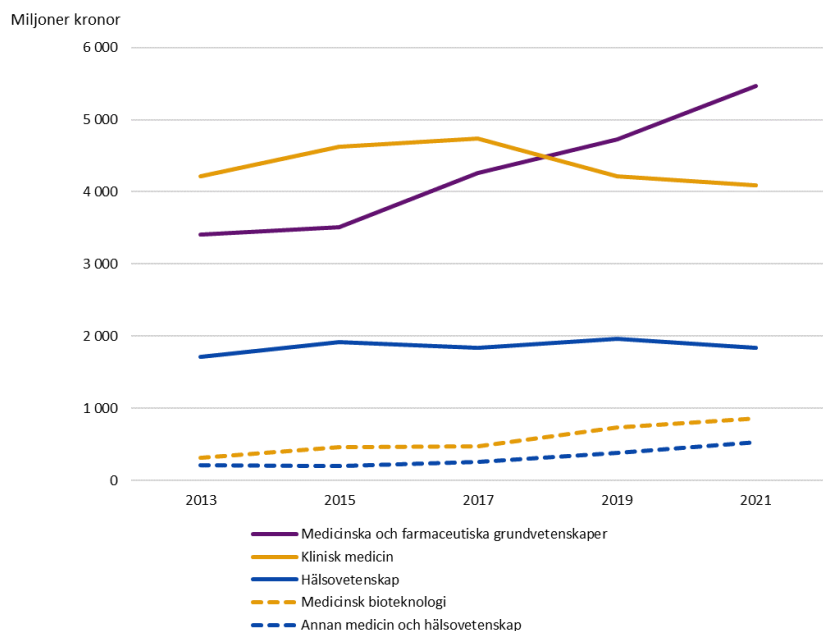
Tillgången till forskningsresurser varierar

Även utvecklingen av forskningsresurser för de olika forskningsämnesområdena kan avspegla möjligheterna för universitet och högskolor att anställa undervisande och forskande personal. För individen kan utvecklingen avspegla möjligheten till en forskarkarriär inom högskolan.

På en övergripande nivå var universitetens och högskolornas samlade intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå 47,6 miljarder kronor 2021. Högst var intäkterna inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Omkring en tredjedel av de totala intäkterna, ungefär 15,5 miljarder, finns inom området.¹⁵

När det gäller den forskning och utveckling (FoU) som utförs på universitet och högskolor bygger de uppgifterna på SCB:s undersökning *Forskning och utveckling i Sverige* som genomförs vartannat år.¹⁶ Egen FoU är sådan FoU-verksamhet som utförts av lärosätets egen personal eller av ej anställda (exempelvis stipendiater) i FoU-projekt som letts av lärosätet. Från och med 2021 ingår inte ALF-medel¹⁷ i redovisningen av utgifter för egen FoU vid universitet och högskolor. I figur 5 har därför ALF-medlen räknats bort även för tidigare år.

Figur 5. Universitets- och högskolesektorns utgifter för egen FoU (mnkr) efter inom utvalda forskningsämnen, vartannat år 2013–2022. ALF-medlen borträknade. Löpande priser.

¹⁵ UKÄ:s Årsrapport 2023

¹⁶ SCB, *Forskning och utveckling vid universitet och högskolor 2021*

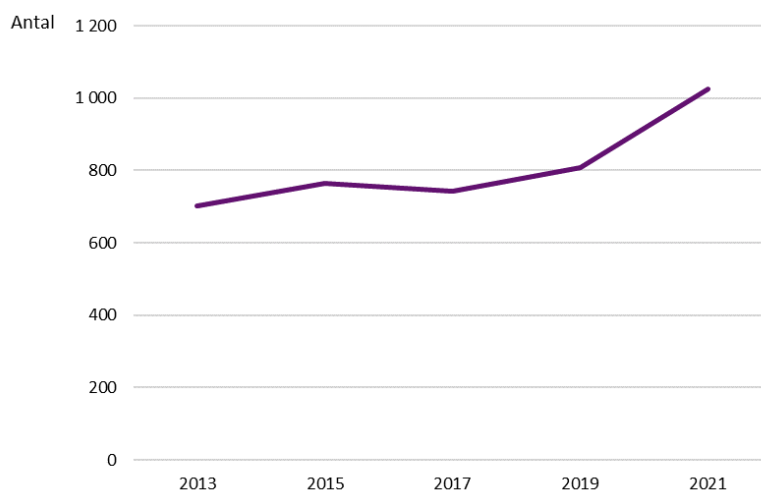
¹⁷ ALF, Avtal om Läkarutbildning och Forskning, är ett avtal mellan regeringen och regioner i Sverige för att främja samarbetet inom klinisk forskning och läkarutbildning.

Från 2013 till 2021 varierade utvecklingen av utgifterna för egen FoU mellan forskningsämnesgrupperna. Störst ökning, med 2 060 miljoner kronor, finns inom gruppen medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper. Men den ökningen kan delvis förklaras av en omfördelning av medel mellan ämnesområdena för ett lärosäte.¹⁸ Ökningen motsvaras av en minskning för klinisk medicin från 2017.

För de mindre grupperna medicinsk bioteknologi samt annan medicin och hälsovetenskap har det också skett en viss ökning. Men för hälsovetenskap är utvecklingen relativt konstant.

Inom utbildningsvetenskap har det också skett en ökning. Där har utgifterna ökat med över 320 miljoner kronor (se figur 6).

Figur 6. Universitets- och högskolesektorns utgifter för egen FoU (mnkr) inom utbildningsvetenskap vartannat år 2013–2022. Löpande priser.

Sammanfattande bild

I det här avsnittet har vi sammanställt de forskningsämnesgrupper som är relaterade till utbildningar inom hälso- och sjukvårdsområdet samt lärarutbildningar. Vi har presenterat utvecklingen av den forskande och undervisande personalen med forskarexamen inom dessa forskningsämnesgrupper. Resultatet visar att antalet har ökat under den senaste tioårsperioden, men olika mycket beroende på grupp.

I genomsnitt hade 70 procent av samtlig forskande och undervisande personal inom medicin och hälsovetenskap en utbildning på forskarnivå 2022. Det finns inte någon större skillnad mellan forskningsämnesgrupperna. Andelen personal med en forskarexamen var på samma nivå som för personal inom andra forskningsämnesområden.

¹⁸ Källa: SCB.

Inom utbildningsvetenskap var andelen med en forskarexamen 64 procent av samtlig forskande och undervisande personal.

När det gäller tillgången på forskningsmedel varierar den mellan forskningsämnesgrupperna. Mest medel finns det inom de medicinska och farmaceutiska grundvetenskaperna. Inom hälsovetenskap verkar medlen för FoU vara relativt konstanta. Däremot har de ökat inom utbildningsvetenskap.

Men sammanfattningsvis är det viktigt att återigen framhålla att resultaten för dessa forskningsämnesgrupper förmodligen inte är representativa för personalen som undervisar på de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna samt lärarutbildningarna. Personalen inom forskningsämnesgrupperna inom medicin och hälsovetenskap täcker in betydligt fler utbildningar än de som är aktuella här. Samtidigt är forskningsämnesgruppen utbildningsvetenskap för snäv; en stor del av den undervisande personalen på lärarutbildningar återfinns inom andra forskningsämnesgrupper.

Hur är tillgången på forskarexaminerade?

Hur många som tar en forskarexamen i olika forskningsämnesgrupper relaterade till hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar belyser universitet och högskolornas rekryteringsmöjligheter av undervisande personal. I följande avsnitt beskriver vi därför tillgången på forskarexaminerade. Först ser vi hur många som går vidare till forskarstudier från de aktuella utbildningarna och därefter hur många som tar en examen på forskarnivå i ämnen relaterade till dessa utbildningar. Sedan visar vi hur många av de forskarexaminerade som stannar i Sverige efter examen och hur deras ställning på arbetsmarknaden ser ut. Slutligen visar vi hur stor andel som fortsätter att arbeta inom högskolan.

Övergång till forskarstudier

Efter avslutade studier på grundnivå och avancerad nivå fortsätter en del av studenterna till en utbildning på forskarnivå. Övergången beräknas som andelen studenter som påbörjar en forskarutbildning ett visst år bland alla examinerade studenter på grundnivå och avancerad nivå inom fyra (fem) år efter examen.¹⁹

För att en student ska ha grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå krävs en avlagd examen på avancerad nivå, fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper. Det innebär att en student med till exempel en sjuksköterskeexamen som är på 180 högskolepoäng inte i normalfallet har behörighet till forskarstudier. I tabell 4 och 5 har de utbildningar som ej har grundläggande behörighet till forskarstudier markerats med *.

Totalt sett påbörjade 3,4 procent av de examinerade på grundnivå och avancerad nivå mellan läsåren 2013/14 och 2016/17 en utbildning på forskarnivå senast läsåret 2021/22 (se tabell B3 i bilaga 1). Den andelen har minskat med 1,4 procentenheter mellan läsåret 2013/14 och läsåret 2021/22. Minskningen kan observeras i nästan alla examensinriktningar, främst inom naturvetenskap, matematik samt informations- och kommunikationsteknik, trots att den examensinriktningen också är den

---

¹⁹ Viktigt att notera är att läsåret 2020/21 ändrades gränsen i måttet för övergång till fyra istället för fem år. Detta påverkar endast övergången i mindre utsträckning.

som visar den största övergången under hela perioden. I jämförelse har andelen studenter som övergår till forskarstudier inom utbildningar i hälso- och sjukvård samt social omsorg varit konstant, medan den har minskat med knappt 1 procentenhet inom examensinriktningen pedagogik och lärarutbildning. Övergången inom utbildningarna i pedagogik och lärarutbildning är också tydligt lägst av alla examensinriktningar. Eftersom lärarutbildningarna har reformerats och nya utbildningar har introducerats de senaste tio åren, är det svårt att jämföra övergången till forskarutbildning över tid.

Övergång för studenter inom hälso- och sjukvård

Läsåret 2021/22 var övergången till forskarutbildning bland studenter inom examensinriktningen hälso- och sjukvård samt social omsorg 3,6 procent av de examinerade på grundnivå och avancerad nivå mellan läsåren 2013/14 och 2016/17. Övergången har varit relativt konstant under den senaste tioårsperioden (se tabell B3 i bilaga 1).

Tabell 4. Andel studenter som övergår till forskarutbildning, för utvalda utbildningar inom hälso- och sjukvård samt social omsorg, 2021/22.

	Totalt (%)
Hälso- och sjukvård (totalt), därav	3,6
Audionomexamen*	2,0
Barnmorskeexamen	1,2
Biomedicinsk analytikerexamen*	1,5
Läkarexamen	16,5
Röntgensjuksköterskeexamen*	0,1
Sjuksköterskeexamen*	0,2
Specialistsjuksköterskeexamen	1,9
Tandhygienistexamen*	0,0
Tandläkarexamen	3,7

*Utbildningen ger inte behörighet till forskarutbildning.

Däremot finns det stora variationer mellan utbildningarna inom den här examensinriktningen, se tabell 4. Övergången till forskarutbildning drivs till en stor del av de examinerade från läkarutbildningen. Skulle man exkludera examinerade studenter med läkarexamen skulle övergången till forskarstudier minskat från 3,6 procent till 2,5 procent. Mer än 15 procent av de examinerade inom den examensinriktningen har gått vidare till forskarutbildning under läsåret 2021/22. I jämförelse har mindre än 1 procent av de examinerade med en röntgensjuksköterskeexamen och sjuksköterskeexamen gått vidare till forskarutbildning. Övergången är också låg för examinerade med en barnmorskeexamen, biomedicinsk analytikerexamen och specialistsjuksköterskeexamen (mindre än 2 procent). Den är något högre hos examinerade med tandläkarexamen (knappt 4 procent), medan

inga studenter inom utbildningar mot tandhygienistexamen har gått vidare till forskarstudier.

Andelen män som övergår till forskarutbildningen är större än andelen kvinnor i dessa utbildningar (se tabell B4 i bilaga 1).

Övergång för studenter inom pedagogik och lärarutbildning

Övergången hos examinerade med inriktningen pedagogik och lärarutbildning var lägst av samtliga examensinriktningar, där bara 1 procent gick vidare till forskarutbildning 2021/22. Den har minskat med 0,9 procentenhet jämfört med 2013 (se tabell B3 i bilaga 1).

Tabell 5. Andel studenter som övergår till forskarutbildning, för utvalda utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning, 2021/22.

	Totalt (%)
Inom Pedagogik och lärarutbildning, därav	1,0
Förskollärarexamen*	0,2
Grundlärarexamen	0,2
Lärarexamen	0,7
Yrkeslärarexamen*	0,3
Ämneslärarexamen	2,2

* Utbildningen ger inte behörighet till forskarutbildning.

Allmänt kan man säga att övergången är något högre hos examinerade inom utbildningar mot ämneslärarexamen, drygt 2 procent, medan den är på mindre än 1 procent i de andra lärarutbildningarna.

Det finns inte någon betydande skillnad i andelen kvinnor som övergår till forskarutbildningen jämfört med andelen män i dessa utbildningar (se tabell B5 i bilaga 1).

Sammanfattningsvis är andelen examinerade studenter som övergår till forskarstudier från de aktuella examensinriktningarna inom hälso- och sjukvård samt social omsorg och pedagogik och lärarutbildning betydligt lägre än inom andra ämnesgrupper. Det kan bero på flera saker. Som nämns ovanför, kan en förklaring vara att studenter inte är behöriga till forskarutbildningen. Dels kan det bero på att dessa utbildningar i hög grad förbereder för ett yrkesliv utanför högskolan. Det leder till att få väljer att gå vidare till forskarstudier, jämfört med studenter i andra utbildningar. Dels kan det bero på åldern när man påbörjar en forskarutbildning. Andelen doktorandnybörjare i åldersgruppen 40+ är något högre inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap samt i samhällsvetenskap, än i andra forskningsämnesområden.

Utvecklingen av antalet forskarexaminerade

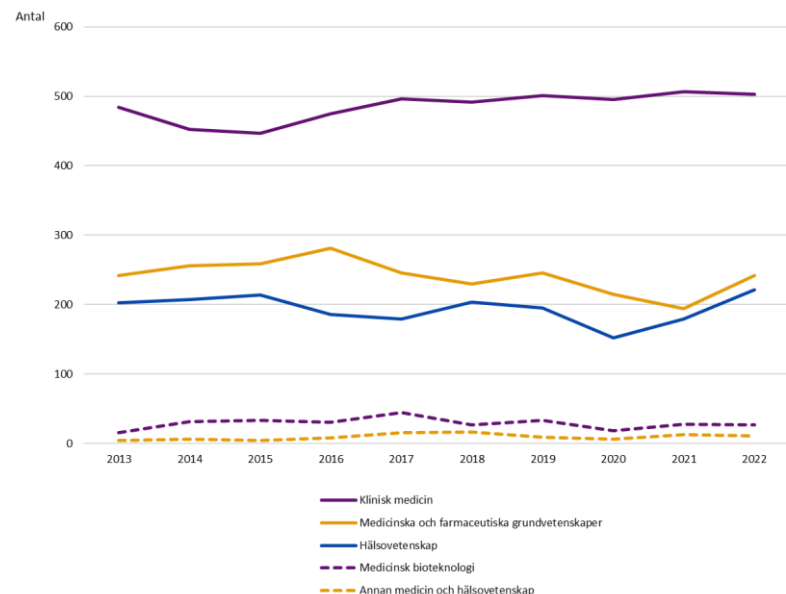
Det här avsnittet ger en översikt över tillgången på doktorsexaminerade och licentiatexaminerade i de forskningsämnen som är relaterade till hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar. Uppgifterna här avser antalet avlagda doktorsexamina och licentiatexamina, men eftersom det är ett fåtal individer som avlägger mer än en examen på samma nivå så förenklar vi i texten genom att kalla grupperna doktorsexaminerade och licentiatexaminerade.

Totalt sett är forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap det forskningsämnesområde som har flest doktorsexaminerade, både i antal och i andel (se tabell B6 i bilaga 1). 36 procent av alla doktorsexaminerade har tagit en doktorsexamen inom det forskningsämnesområdet. Värt att notera är att antalet doktorsexaminerade är betydligt större än antalet licentiatexaminerade, både i medicin och hälsovetenskap och i samhällsvetenskap.

Flest doktorsexaminerade inom klinisk medicin

Antalet doktorsexaminerade i forskningsämnesgrupper relaterade till hälso- och sjukvårdsutbildningar har en relativt jämn utveckling under den senaste tioårsperioden, se figur 7. Klinisk medicin är den klart största gruppen, med cirka 500 examinerade per år.

Figur 7. Antalet doktorsexaminerade per forskningsämnesgrupp inom medicin och hälsovetenskap 2013–2022

Könsfördelningen är jämn inom alla forskningsämnen utom hälsovetenskap, där 69 procent är kvinnor och 31 procent är män (se tabell B7 i bilaga 1).

Antalet licentiatexaminerade är betydligt färre i de aktuella forskningsämnesgrupperna. Flest är de inom hälsovetenskap, där sammanlagt cirka 140 tog en licentiatexamen under den senaste tioårsperioden. För en detaljerad tabell på forskningsämnesnivå, där även de licentiatexaminerade ingår, se tabell B7 i bilaga 1.

En åtgärd regeringen vidtagit är satsningen på forskarskolor för att säkra lärarkapaciteten inom hälso- och sjukvårdsutbildningar. Vetenskapsrådet har fått i uppdrag av regeringen att tilldela medel till universitet och högskolor för forskarskolor riktade mot lärare på hälso- och sjukvårdsutbildningarna.²⁰ Ett av syftena bakom satsningarna har varit att säkra kompetensförsörjningen av forskare på lärosätena.

Antalet doktorsexaminerade inom utbildningsvetenskap varierar

Inom forskningsämnesgruppen utbildningsvetenskap har antalet doktorsexaminerade varierat mellan ett femtiotal till som högst ett hundratal under den senaste tioårsperioden. Eftersom det är ett relativt litet ämne bör upp- och nedgångarna tolkas med försiktighet.

Det är fler kvinnor än män som tar en doktorsexamen inom utbildningsvetenskap. 2022 var andelen kvinnor 65 procent och andelen män 35 procent (se tabell B8 i bilaga 1).

Figur 8. Antalet doktorsexaminerade inom utbildningsvetenskap 2013–2022.

Det var betydligt färre som tog en licentiatexamen; under den senaste tioårsperioden var det sammanlagt 230 personer (se tabell B8 i bilaga 1). En anledning till att det är något fler inom utbildningsvetenskap än inom

²⁰ Regleringsbrevet för budgetåret 2024 avseende Vetenskapsrådet.

de medicinska forskningsämnesgrupperna är de forskarskolor för yrkesverksamma lärare som startats.

Under 2008 startade regeringen en första satsning för yrkesverksamma lärare på forskarnivå.²¹ Syftet är att utbildningen ska bygga upp skolans och läraryrkets kunskapsbas samt öka antalet forskarutbildade lärare i skolan. Utbildningen ska leda fram till en licentiatexamen. Totalt har drygt 160 licentiatamina utfärdats de senaste tio åren inom dessa forskarskolor.

Majoriteten stannar i Sverige efter examen

Forskarutbildade verkar i högre utsträckning än många andra grupper på en internationell arbetsmarknad. Uppgifter om hur många av de forskarexaminerade som stannar i Sverige efter sin forskarexamen och därmed är tillgängliga på den svenska arbetsmarknaden är en viktig faktor för kompetensförsörjningen och tillgången på forskarexaminerad personal för vård- och lärarutbildningar i högskolan.²²

Av alla examinerade i vår uppföljning (forskarexaminerade 2013–2018) var totalt 80 procent kvar i Sverige tre år efter examen. Andelen var högre för kvinnor (84 procent), än män (77 procent). För en uppdelning av kvinnor och män per forskningsämnesgrupp se tabell B11 i bilaga 1.

Tabell 6. Antal forskarexaminerade och andel av dem som är kvar i Sverige 3 år efter forskarexamen per forskningsämnesgrupp. Examinerade 2013–2018.

	Antal examinerade 2013–2018	Andel som stannat i Sverige
Totalt antal examinerade, därav	19 050	80 %
Annan medicin och hälsovetenskap	60	78 %
Hälsovetenskap	1 290	83 %
Klinisk medicin	2 900	88 %
Medicinsk bioteknologi	190	74 %
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	1 560	75 %
Utbildningsvetenskap	600	96 %

Men det är stora skillnader mellan ämnesområdena som ingår i den här uppföljningen. Högst andel som stannar inom vårdämnen har klinisk

²¹ De regleras i förordningen (2007:753) om utbildning på forskarnivå för lärare och i förordningen (2007:754) om statsbidrag för utbildning på forskarnivå för lärare.

²² När vi gör bedömningen av hur många av de utländska doktoranderna som stannat eller lämnat Sverige efter doktorsexamen, bygger det på uppgifter ur olika administrativa register. Men detta är en grupp med stor rörlighet, och en del kan ha lämnat Sverige utan att det har gett avtryck i registren. Därmed bör uppgifterna tolkas med viss försiktighet. Se mer i rapporten *Övertäckning i folkbokföringen bland högskoleexaminerade*, SCB.

medicin med 88 procent och hälsovetenskap med 83 procent. Lägst andel av de ämnen som ingår är det inom medicinsk bioteknologi, 74 procent.

Inom utbildningsvetenskap har 96 procent av de examinerade stannat i Sverige.

Skillnaden i andelen som stannat mellan kvinnor och män i respektive ämne var liten. Undantaget är hälsovetenskap, där var det 12 procent fler män än kvinnor som stannat.

Delar vi upp de examinerade i utländska och svenska doktorander framträder stora skillnader.²³ De svenska doktoranderna stannar i Sverige i betydligt högre utsträckning än de utländska doktoranderna efter examen. Totalt hade 93 procent av de svenska doktoranderna och 55 procent av de utländska doktoranderna stannat i Sverige tre år efter examen. Det var inte några större skillnader i benägenheten att stanna mellan kvinnor och män, varken bland de svenska eller utländska doktoranderna.

Tabell 7. Antal forskarexaminerade och andel av dem som är kvar i Sverige 3 år efter forskarexamen, uppdelat på svenska och utländska doktorander och forskningsämnesgrupp. Examinerade 2013–2018.

	Svenska doktorander		Utländska doktorander	
	Antal	Andel som stannat	Antal	Andel som stannat
Totalt antal examinerade, därav	12 460	94 %	6 620	55 %
Annan medicin och hälsovetenskap	40	93 %	10	23 %
Hälsovetenskap	1 020	97 %	270	32 %
Klinisk medicin	2 420	96 %	480	48 %
Medicinsk bioteknologi	90	88 %	100	62 %
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	910	83 %	650	53 %
Utbildningsvetenskap	570	99 %	30	35 %

Högst andel utländska doktorander som stannat i Sverige efter examen fanns inom medicinsk bioteknologi med 62 procent, och lägst andel inom utbildningsvetenskap, 35 procent. För de svenska doktoranderna var andelen som stannat i Sverige däremot högst inom

²³ Med utländska doktorander menar vi personer från andra länder som är antagna till och bedriver utbildning på forskarnivå i Sverige. De har antingen beviljats uppehållstillstånd för studier mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjades eller så är de utrikes födda och har invandrat mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjades.

utbildningsvetenskap, 99 procent. Lägst andel, 83 procent, var det inom medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper.

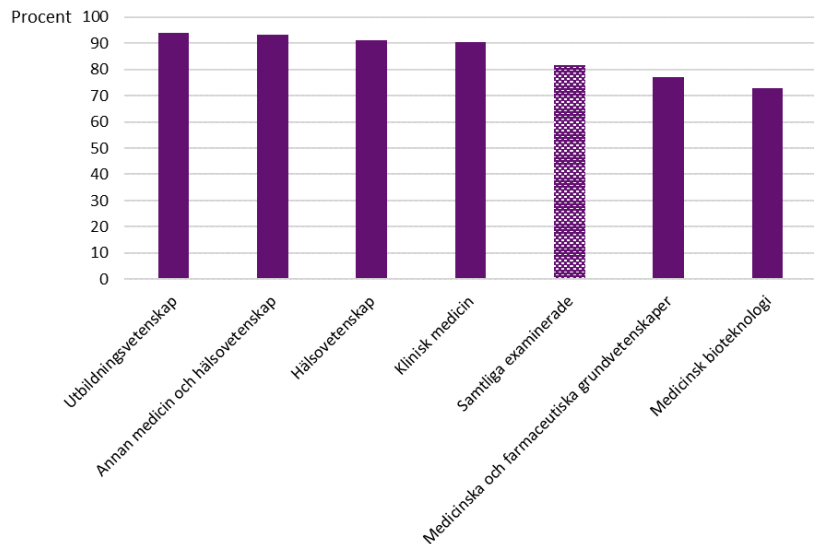
Vilka regler för uppehållstillstånd och arbetstillstånd som gällde vid de olika examenstidpunkterna har sannolikt stor betydelse för hur många av de utländska doktoranderna som stannar i Sverige efter sin forskarexamen. Ett exempel är regeländringen 2014 som möjliggjorde för utländska doktorander att räkna med doktorandtiden för att kvalificera sig för permanent uppehållstillstånd.

God ställning på arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden för de forskarexaminerade är bra. Tre år efter examen var 82 procent av samtliga forskarexaminerade 2013–2018 etablerade. Etablering betyder i det här fallet att den examinerade har en god ställning på arbetsmarknaden, det vill säga en viss inkomstnivå och inga perioder av arbetslöshet.²⁴

För de forskningsämnesgrupper som ingår i den här rapporten var etableringsgraden betydligt högre för forskarexaminerade från fyra av ämnena. Både utbildningsvetenskap, annan medicin och hälsovetenskap, hälsovetenskap och klinisk medicin hade omkring 90 procents etableringsgrad.

Figur 9. Andel etablerade bland forskarexaminerade 2013–2018 tre år efter examen per forskningsämnesgrupp och för samtliga forskarexaminerade.

Däremot verkade examinerade från medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper samt medicinsk bioteknologi ha något svårare på

²⁴ För en närmare beskrivning av etableringsmättet, se bilaga 2.

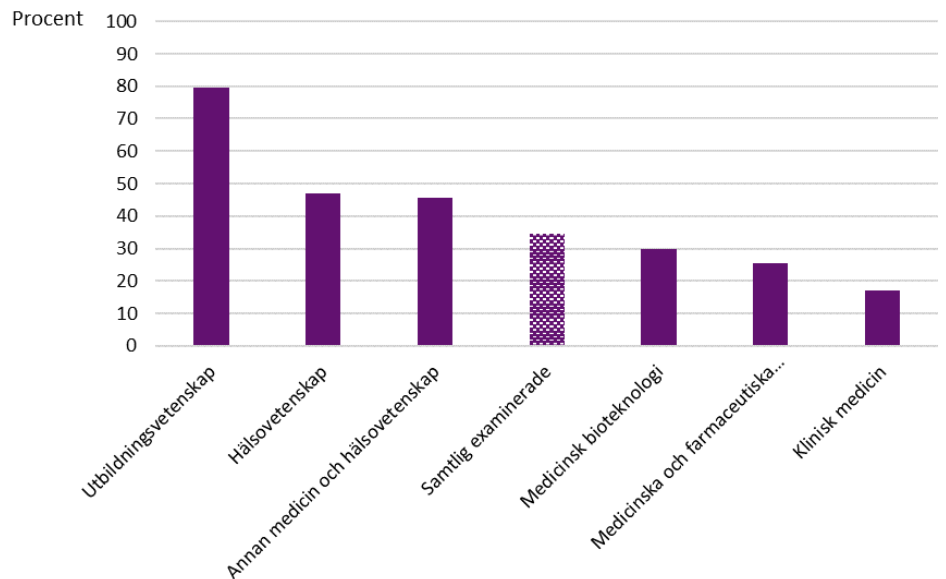
arbetsmarknaden. Där var 78 respektive 73 procent etablerade tre år efter examen.

Det fanns inte några större skillnader i etableringsgrad mellan kvinnor och män i respektive ämne (se tabell B12 i bilaga 1).

Många fortsätter arbeta inom högskolan

Av alla forskarexaminerade 2013–2018 arbetade 34 procent inom högskolan tre år efter examen.

Figur 10. Andel som arbetade inom högskolan tre år efter examen bland forskarexaminerade 2013–2018 per forskningsämnesgrupp och för samtliga forskarexaminerade.

Av de forskningsämnesgrupper som ingår i den här uppföljningen hade utbildningsvetenskap högst andel. Där arbetade 80 procent inom högskolan tre år efter examen. För hälsovetenskap samt annan medicin och hälsovetenskap var andelarna strax under 50 procent.

Sammanfattande bild

En låg andel av de examinerade på hälso- och sjukvårdsutbildningarna och lärarutbildningarna övergår till forskarstudier. En förklaring är att många av de här utbildningarna inte ger behörighet till studier på forskarnivå.

Utvecklingen är relativt jämn för antalet forskarexaminerade i forskningsämnesgrupper relaterade till hälso- och sjukvårdsutbildningarna och lärarutbildningarna. Det har inte skett några

större förändringar i antalet doktorsexaminerade eller licentiatexaminerade under den senaste tioårsperioden.

Efter examen stannar de flesta doktorsexaminerade kvar i Sverige. Men utländska doktorander är mer rörliga och lämnar Sverige i betydligt högre utsträckning än svenska doktorander. När det gäller forskningsämnesgrupperna som är relaterade till hälso- och sjukvårdsutbildningarna är rörligheten störst inom medicinsk bioteknologi samt medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper. Där har cirka 25 procent av de doktorsexaminerade lämnat Sverige tre år efter examen. Inom den gruppen är det också en hög andel utländska doktorander. Motsatt förhållande gäller inom utbildningsvetenskap. Där är rörligheten betydligt lägre, 96 procent av de forskarexaminerade har stannat i Sverige, men andelen utländska doktorander är också låg.

Efter examen får en majoritet av de forskarexaminerade en god ställning på arbetsmarknaden. För forskningsämnesgrupperna som är relaterade till hälso- och sjukvårdsutbildningarna var etableringsgraden omkring 90 procent inom annan medicin och hälsovetenskap, hälsovetenskap och klinisk medicin. Lägst etableringsgrad var det för examinerade inom medicinsk bioteknologi, men där har också många lämnat Sverige. För de examinerade inom utbildningsvetenskap var etableringsgraden över 90 procent. Det varierar mellan forskningsämnesgrupperna hur många som fortsätter arbeta inom högskolan efter examen. Högst andel är det inom utbildningsvetenskap, där arbetade 80 procent inom högskolan tre år efter examen.

Men på samma sätt som i föregående avsnitt, är det viktigt att framhålla att resultaten för dessa forskningsämnesgrupper förmodligen inte är representativa för vilka forskarexaminerade som är en potentiell framtida undervisningsresurs för de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna samt lärarutbildningarna. Deras arbetsmarknadsställning, och hur många som stannar i Sverige, ger bara en del av bilden av universitetens och högskolornas möjligheter att rekrytera undervisande personal till de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna samt lärarutbildningarna.

Avslutande diskussion

Hur stor bristen på undervisande personal är för respektive utbildning har vi inte kunnat besvara med kvantitativa uppgifter i den här rapporten. I stället har vi sammanställt uppgifter över utvecklingen av antalet studenter på utbildningar med brist, och sedan relaterat den utvecklingen till tillgången på forskarexaminerad personal i högskolan. Men en nackdel med förfaringssättet är att vi vet att det innebär att forskningsämnesgrupperna som vi kopplar till hälso- och sjukvårdsutbildningarna blir alldeles för breda grupper. Motsatt problem har vi med lärarutbildningarna, dit vi bara kopplar utbildningsvetenskap, något som vi vet är en alldeles för smal grupp.

Gemensamma trender

Men det finns ett antal gemensamma trender för både hälso- och sjukvårdsområdet och lärarutbildningsområdet som kan bidra till en ökad förståelse för problemet med bristen på forskarexaminerad personal. Det som är gemensamt är följande:

- Antalet forskande och undervisande personal med en forskarexamen ökar för de aktuella forskningsämnesgrupperna. Störst ökning inom medicin och hälsovetenskap finns inom annan medicin och hälsovetenskap, medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper samt hälsovetenskap. Även inom utbildningsvetenskap ökar antalet forskande och undervisande personal med en forskarexamen. Men som tidigare nämnts så vet vi inte om eller i hur stor utsträckning den personalen undervisar på de aktuella utbildningarna.
- Andelen examinerade studenter som övergår till forskarstudier från de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna samt lärarutbildningarna är lågt. En förklaring är att en stor del av utbildningarna inte ger direkt behörighet till studier på forskarnivå. Den akademiska vägen blir inte lika tillgänglig eftersom utbildningarna till stor del är inriktade mot professionerna.
- Antalet forskarexaminerade i forskningsämnesgrupper relaterade till de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna samt lärarutbildningarna har varit relativt konstant under den senaste tioårsperioden. Det innebär att rekryteringsbasen till högskolan för forskarexaminerade (i Sverige) inom dessa ämnen är konstant.

Specifika trender

Sedan finns det ett antal specifika förhållanden för respektive utbildningsområde som också kan bidra till en ökad förståelse av problembilden.

Hälso- och sjukvårdsutbildningarna

När det gäller de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna, så ökar antalet studenter på alla, förutom på programmet mot biomedicinska analytikerexamen. Störst ökning har utbildningarna mot sjuksköterskeexamen och specialistsjuksköterskeexamen.

För vissa av de aktuella forskningsämnesgrupperna relaterade till de aktuella hälso- och sjukvårdsutbildningarna kan följande vara relevant:

- Tillgången till forskningsmedel är relativt konstant.
- I vissa forskningsämnesgrupper lämnar en relativt betydande andel av de forskarexaminerade Sverige efter examen.
- En majoritet av de forskarexaminerade arbetar utanför högskolan tre år efter examen.

Läroutbildningarna

Antalet studenter är relativt konstant. En förklaring till det kan vara att universitet och högskolor har haft svårigheter att utöka utbildningarna på grund av bristen på forskarexaminerad personal.

När det gäller läroutbildningarna har vi bara använt uppgifter för forskningsämnesgruppen utbildningsvetenskap, och för den forskningsämnesgruppen kan följande vara relevant:

- Tillgången till forskningsmedel ökar.
- Nästan alla forskarexaminerade stannar i Sverige efter examen.
- Nästan alla forskarexaminerade arbetar inom högskolan.

Förslag på området

UKÄ har tidigare lämnat synpunkter till regeringen inför den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.²⁵ UKÄ menar att det behövs en långsiktig förstärkning av finansieringen av forskarutbildningen inom delar av hälso- och sjukvårdsområdet samt inom läroområdet. För att komma till rätta med bristen och säkra återväxten av disputerade lärare anser UKÄ att en långsiktig finansiering av forskarskolor är nödvändig inom vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar. På motsvarande sätt anser UKÄ att det behövs en förstärkning av forskarutbildningen inom läroområdet.

Möjliga utvecklingsvägar

För att mer i detalj belysa problemet med bristen på forskarexaminerad personal i högskolan för undervisningen på dessa utbildningar skulle universitet och högskolor behöva tillfrågas. Men för att lämna den typen

---

²⁵ Synpunkter inför den forsknings- och innovationspolitiska propositionen. UKÄ 2023

av detaljerade uppgifter per utbildning skulle det krävas en betydande insats för universitet och högskolor. Då måste en avvägning göras mellan behovet av information, och uppgiftsbördan vi lägger på universitet och högskolor.

Referenser

UKÄ

Bedömargruppens yttrande över utbildning som leder till sjuksköterskeexamen – tematisk utvärdering. UKÄ 2022.

Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom specialistsjuksköterskeexamen – distriktssköterska. UKÄ 2023.

Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom grundläroexamen med inriktning fritidshem, förskoleklass och årskurs 1-3, årskurs 4-6. Projekt II. UKÄ 2019.

Granskning av Stiftelsen Högskolan i Jönköpings ansökan om tillstånd att utfärda tandläkarexamen, Bedömargruppens yttrande, UKÄ, 2022

Granskning av Linnéuniversitetets ansökan om tillstånd att utfärda ämnesläroexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i undervisningsämnet teknik, Bedömargruppens yttrande, UKÄ 2022.

Linnéuniversitetets ansökan om tillstånd att utfärda ämnesläroexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i undervisningsämnet teknik. Beslut. UKÄ 2022.

Läroutbildningarna: Kvalitet, utmaningar och strategier 2016–2022, Rapport 2023:9, UKÄ 2023.

Läroutbildningarna: Studenter och examinerade 2011/12–2021/22. Rapport. UKÄ.

Prövning av Stiftelsen Högskolan i Jönköpings ansökan om tillstånd att utfärda ämnesläroexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i undervisningsämnet svenska som andraspråk. UKÄ.

Röster om forskarutbildningen En intervjuundersökning med åtta lärosäten. Delrapport i Fokus forskarutbildning. UKÄ 2021.

Synpunkter inför den forsknings- och innovationspolitiska propositionen. 2023. UKÄ.

Universitet och högskolor Årsrapport 2023. UKÄ.

Yttrande över Stiftelsen Högskolan i Jönköpings ansökan om tillstånd att utfärda ämnesläroexamen med inriktning mot arbete i grundskolans

årskurs 7-9 i undervisningsämnet svenska som andraspråk, Beslut, UKÄ 2021.

Yttrande över Stiftelsen Högskolan i Jönköpings ansökan om tillstånd att utfärda tandläkarexamen, Beslut, UKÄ 2022.

SCB

Forskning och utveckling vid universitet och högskolor SCB, 2021.

Standard för svensk indelning av forskningsämnena 2011. Uppdaterad augusti 2016. SCB 2016.

Övertäckning i folkbokföringen bland högskoleexaminerade. SCB 2022.

Övriga källor

Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige. Regeringens proposition 2020/21:60.

Nationella vårdkompetensrådets delredovisning inom uppdraget att ta fram förslag på en nationell plan för kompetensförsörjningen i hälso- och sjukvården (S2023/00256). PM 2023 Nationella vårdkompetensrådet

Regleringsbrev för budgetåren 2023 och 2024 avseende Universitetskanslersämbetet.

Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Vetenskapsrådet.

Riktade utbyggnadsuppdrag till universitet och högskolor – regeringens styrning genom utformning och uppföljning, Riksrevisionen 2021.

Bilaga 1

Tabeller

Tabell B1. Antalet registrerade studenter på utvalda hälso- och sjukvårdsutbildningar samt utvalda lärarutbildningar, höstterminen 2022. Andelen kvinnor och män (procent).

	Totalt	Andel kvinnor / män
Audionomexamen	260	71 / 29
Barnmorskeexamen	610	99 / 1
Biomedicinsk analytikerexamen	1 350	79 / 21
Röntgensjuksköterskeexamen	690	73 / 27
Sjuksköterskeexamen	15 100	86 / 14
Specialistsjuksköterskeexamen	4 820	88 / 12
Tandhygienistexamen	570	86 / 14
Tandläkareexamen	1 610	67 / 33

Tabell B2. Antalet registrerade studenter på utvalda lärarutbildningar, höstterminen 2022. Andelen kvinnor och män (procent).

	Totalt	Andel kvinnor / män
Förskollärarexamen	10 540	96 / 4
Grundlärarexamen	13 290	79 / 21
Lärarexamen	2 820	71 / 29
Yrkeslärarexamen	1 130	65 / 35
Ämneslärarexamen	13 510	57 / 43

Tabell B3. Andel studenter som övergår till forskarutbildning per utbildningsinriktning, 2013/14, 2017/18 och 2021/22. Andelen kvinnor bland alla kvinnor och män bland alla män som övergår till forskarutbildning (procent).

	Total andel	Andel kvinnor / män	Total andel	Andel kvinnor / män	Total andel	Andel kvinnor / män
	2013 / 2014	2013 / 2014	2017 / 2018	2017 / 2018	2021 / 2022	2021 / 2022
Genomsnitt	4,7		4,2		3,4	
Humaniora och konst	6,6	5 / 8	5,1	4 / 7	4,1	3 / 5
Hälso- och sjukvård samt social omsorg	3,8	3 / 7	3,6	3 / 8	3,6	3 / 8
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	7,4	8 / 6	5,8	6 / 6	5	5 / 5
Naturvetenskap, matematik och informations- och kommunikationsteknik (IKT)	16,8	18 / 16	12,9	14 / 12	9,2	9 / 9
Pedagogik och lärarutbildning	1,9	2 / 4	1,46	1 / 3	1	1 / 2
Samhällsvetenskap, juridik, handel, administration	3,2	3 / 4	2,6	2 / 3	2	2 / 3
Teknik och tillverkning	7	7 / 7	6,9	7 / 7	4,9	4 / 5
Tjänster	2,5	3 / 2	1,5	1 / 2	1,7	1 / 2

Tabell B4. Andel studenter som övergår till forskarutbildning för utvalda utbildningar inom hälso- och sjukvård samt social omsorg mellan läsåren 2013/14 och 2021/22 (procent). Andelen kvinnor bland alla kvinnor och män bland alla män som övergår till forskarutbildning (procent).

	Total andel	Andel kvinnor / män	Total andel	Andel kvinnor / män	Total andel	Andel kvinnor / män
	2013 / 2014	2013 / 2014	2017 / 2018	2017 / 2018	2021 / 2022	2021 / 2022
Audionom-examen	3,7	3 / 10	2,4	2 / 4	2	1 / 4
Barnmorske-examen	1,1	1 / 0	1,2	1 / 14	1,2	1 / 100
Biomedicinsk analytiker-examen	4,9	5 / 6	3,7	3 / 5	1,5	1 / 2
Läkarexamen	16,2	14 / 20	16	13 / 20	16,5	14 / 19
Röntgensjuk-sköterskeexamen	1	1 / 2	0,3	0 / 1	0,1	0 / 1
Sjuksköterske-examen	0,4	0 / 0	0,3	0 / 1	0,3	0 / 0
Specialistsjuk-sköterske-examen	0,8	1 / 1	1,4	1 / 2	1,9	2 / 3
Tandhygienist-examen	0,3	0 / 2	0	0 / 2	0	0 / 0
Tandläkar-examen	4,7	5 / 4	3,1	3 / 3	3,6	3 / 5

Tabell B5. Andel studenter som övergår till forskarutbildning för utvalda utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning mellan läsåren 2013/14 och 2021/22 (procent). Andelen kvinnor bland alla kvinnor och män bland alla män som övergår till forskarutbildning (procent).

	Total andel	Andel kvinnor / män	Total andel	Andel kvinnor / män	Total andel	Andel kvinnor / män
	2013 / 2014	2013 / 2014	2017 / 2018	2017 / 2018	2021 / 2022	2021 / 2022
Förskollärary-examen					0,2	0 / 0
Grundlärary-examen					0,2	0 / 0
Lärarexamen	1,6	1 / 3	1,1	1 / 3	0,7	0 / 1
Yrkeslärary-examen					0,3	1 / 0
Ämneslärary-examen			10,1	9 / 16	2,2	2 / 2

Tabell B6. Antal doktorsexaminerade per forskningsämnesområde, 2013 – 2022.

	Doktorsexaminerade				Licentiatexaminerade			
	Totalt	Andel kvinnor / män	Totalt	Andel kvinnor / män	Totalt	Andel kvinnor / män	Totalt	Andel kvinnor / män
	2013	2013	2022	2022	2013	2013	2022	2022
Humaniora och konst	146	49 / 51	153	56 / 44	15	40 / 60	6	67 / 33
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	58	55 / 45	44	57 / 43	10	60 / 40	3	67 / 33
Medicin och hälsovetenskap	950	64 / 36	1004	61 / 39	62	66 / 34	19	68 / 32
Naturvetenskap	577	39 / 61	662	37 / 63	212	40 / 60	136	32 / 68
Samhällsvetenskap	400	57 / 43	381	52 / 48	68	59 / 41	36	61 / 39
Teknik	519	29 / 71	508	33 / 67	404	28 / 72	236	31 / 69

Tabell B7. Antalet doktorsexaminerade och licentiatexaminerade inom utvalda forskningsämne inom medicin och hälsovetenskap 2013 och 2022. Andelen kvinnor och män (procent) 2022.

	Doktorsexaminerade			Licentiatexaminerade		
	Totalt	Totalt	Andel kvinnor / män	Totalt	Totalt	Andel kvinnor / män
	2013	2022	2022	2013	2022	2022
Medicin och hälsovetenskap (totalt), därav	950	1000	61 / 39	60	20	68 / 32
Annann medicin och hälsovetenskap	10	10	55 / 45	1	0	0 / 0
Gerontologi, medicinsk/hälsovetenskaplig inriktning	0	...	100 / 0		0	0 / 0
Rättsmedicin	...	...	0 / 100	0	0	0 / 0
Övrig annan medicin och hälsovetenskap	...	10	56 / 44	1	0	0 / 0
Hälsovetenskap	200	220	69 / 31	24	11	73 / 27
Annann hälsovetenskap	40	40	71 / 29	9	5	80 / 20
Arbetsmedicin och miljömedicin	10	10	60 / 40	1	1	0 / 100
Arbetsterapi	10	...	100 / 0	0	0	0 / 0
Beroendelära	0	...	100 / 0		0	0 / 0
Folkhälsovetenskap, global hälsa, socialmedicin och epidemiologi	90	100	66 / 34	2	1	0 / 100
Hälsa- och sjukvårdsorganisation, hälsopolitik och hälsoekonomi	...	20	80 / 20	1	1	100 / 0
Idrottsvetenskap	...	10	14 / 86	1	0	0 / 0
Medicinsk etik	...	0	0 / 0	0		0 / 0
Näringslära	...	...	0 / 100	0	0	0 / 0
Omvårdnad	40	30	90 / 10	7	3	100 / 0
Sjukgymnastik	10	20	73 / 27	3	0	0 / 0
Klinisk medicin	480	500	60 / 40	19	5	40 / 60
Allmänmedicin	20	20	58 / 42	1	1	0 / 100
Anestesi och intensivvård	20	20	56 / 44	0	0	0 / 0
Annann klinisk medicin	30	50	52 / 48	7	1	100 / 0
Cancer och onkologi	40	60	67 / 33	3	0	0 / 0
Dermatologi och venerologi	10	10	83 / 17	0	0	0 / 0
Endokrinologi och diabetes	30	30	56 / 44	1	0	0 / 0
Gastroenterologi	10	...	100 / 0	0	0	0 / 0
Geriatric	10	10	71 / 29	0	0	0 / 0
Hematologi	10	10	67 / 33	0	0	0 / 0
Infektionsmedicin	30	20	53 / 47	2	0	0 / 0
Kardiologi	30	30	50 / 50	0	0	0 / 0
Kirurgi	40	40	50 / 50	1	0	0 / 0
Klinisk laboratoriemedicin	20	10	67 / 33	0	0	0 / 0
Lungmedicin och allergi	10	10	63 / 38	0	0	0 / 0
Neurologi	10	30	37 / 63	0	0	0 / 0

Odontologi	20	10	63 / 38	0	0	0 / 0
Oftalmologi	10	10	63 / 38	0	0	0 / 0
Ortopedi	20	30	44 / 56	0	0	0 / 0
Oto-rhino-laryngologi	20	10	71 / 29	0	0	0 / 0
Pediatrik	10	20	68 / 32	0	0	0 / 0
Psykatri	20	30	56 / 44	0	0	0 / 0
Radiologi och bildbehandling	20	20	67 / 33	3	2	0 / 100
Reproduktionsmedicin och gynekologi	30	30	91 / 9	1	1	100 / 0
Reumatologi och inflammation	20	20	82 / 18	0	0	0 / 0
Urologi och njurmedicin	10	10	63 / 38	0	0	0 / 0
Medicinsk bioteknologi	20	30	52 / 48	2	0	0 / 0
Annan medicinsk bioteknologi	0	0	0 / 0			0 / 0
Biomaterialvetenskap	0	...	67 / 33		0	0 / 0
Biomedicinsk laboratorievetenskap/teknologi	...	...	67 / 33	0	0	0 / 0
Medicinsk bioteknologi	20	20	48 / 52	2	0	0 / 0
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	240	240	58 / 42	16	3	100 / 0
Andra medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	30	20	59 / 41	6	0	0 / 0
Cell- och molekylärbiologi	70	80	63 / 37	3	3	100 / 0
Farmaceutiska vetenskaper	10	20	50 / 50	1	0	0 / 0
Farmakologi och toxikologi	20	20	60 / 40	0	0	0 / 0
Fysiologi	10	20	55 / 45	1	0	0 / 0
Immunologi inom det medicinska området	30	30	50 / 50	0	0	0 / 0
Läkemedelskemi	...	...	50 / 50	0	0	0 / 0
Medicinsk genetik	...	10	60 / 40	0	0	0 / 0
Mikrobiologi inom det medicinska området	10	10	75 / 25	1	0	0 / 0
Neurovetenskaper	40	30	54 / 46	4	0	0 / 0
Samhällsfarmaci och klinisk farmaci	10	0	0 / 0	0		0 / 0

Tabell B8. Antalet doktorsexaminerade och licentiatexaminerade inom utvalda forskningsämnen inom samhällsvetenskap 2013 och 2022. Andel kvinnor och män (procent) 2022.

	Doktorsexaminerade			Licentiatexaminerade		
	Totalt	Totalt	Andel kvinnor / män	Totalt	Totalt	Andel kvinnor / män
	2013	2022	2022	2013	2022	2022
Samhällsvetenskap, därav						
Utbildningsvetenskap	70	70	65 / 35	20	20	71 / 29
Didaktik	10	20	74 / 26	10	10	57 / 43
Lärande	0	10	60 / 40	0	0	50 / 50
Pedagogik	50	40	62 / 38	10	0	100 / 0
Pedagogiskt arbete	10	10	50 / 50	0	0	75 / 25

Tabell B9. Andelen forskande och undervisande personal med utbildning på forskarnivå, totalt och per forskningsämnesområde, 2013–2022

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	67	67	68	67	68	67	67	68	68	69
Humaniora och konst	57	57	58	59	60	61	61	63	63	63
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	73	72	71	67	64	61	62	59	60	65
Medicin och hälsovetenskap	69	69	71	71	70	70	69	70	70	70
Naturvetenskap	72	72	72	73	72	72	71	74	73	73
Samhällsvetenskap	64	65	66	66	68	68	68	70	70	71
Teknik	70	70	70	69	71	71	71	72	73	71

Tabell B10. Andelen personal med utbildning på forskarnivå inom utvalda forskningsämnesgrupper, totalt och per anställningskategorier, 2013 – 2022.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alla anställningskategorier										
Annan medicin och hälsovetenskap	72	70	71	69	73	75	73	74	74	73
Hälsovetenskap	67	67	69	69	68	68	69	70	71	72
Klinisk medicin	72	72	73	73	73	73	73	74	73	73
Medicinsk bioteknologi	74	73	73	74	70	72	68	68	68	69
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	71	71	72	70	75	74	71	75	74	73
Utbildningsvetenskap	63	63	64	62	63	64	65	65	64	64
Professorer										
Annan medicin och hälsovetenskap	97	95	95	93	97	97	97	97	97	98
Hälsovetenskap	97	96	96	96	96	97	97	97	97	97
Klinisk medicin	96	95	96	96	96	97	96	97	98	98
Medicinsk bioteknologi	96	95	95	96	95	95	96	97	97	97
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	96	94	94	94	94	95	94	97	98	97
Utbildningsvetenskap	93	94	94	92	94	96	96	95	96	96
Meriteringsanställda										
Annan medicin och hälsovetenskap	78	72	74	71	74	78	76	79	78	78
Hälsovetenskap	90	88	84	83	81	81	88	89	88	90
Klinisk medicin	81	80	76	75	73	77	75	80	76	74
Medicinsk bioteknologi	81	79	80	73	67	68	63	70	61	75

Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	79	75	71	70	70	71	68	75	71	69
Utbildningsvetenskap	91	84	90	82	90	89	96	89	86	88
Lektorer										
Annan medicin och hälsovetenskap	98	98	98	96	98	98	98	97	98	98
Hälsovetenskap	95	95	95	96	96	96	96	97	98	97
Klinisk medicin	97	98	98	98	98	98	98	99	99	99
Medicinsk bioteknologi	99	100	100	99	100	100	99	99	100	100
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	96	96	97	96	96	97	97	97	97	96
Utbildningsvetenskap	93	94	93	94	94	96	95	96	96	95
Adjunkter										
Annan medicin och hälsovetenskap	22	23	22	18	25	33	34	39	34	30
Hälsovetenskap	10	12	14	16	15	16	16	16	17	17
Klinisk medicin	21	25	30	33	34	37	36	37	38	38
Medicinsk bioteknologi	34	31	32	38	33	38	23	19	23	15
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	21	26	31	23	45	39	31	37	38	38
Utbildningsvetenskap	9	10	12	12	13	14	12	13	13	14
Annan forskande och undervisande personal										
Annan medicin och hälsovetenskap	66	61	68	65	70	67	60	59	63	61
Hälsovetenskap	45	44	54	52	53	51	51	52	54	57
Klinisk medicin	64	63	68	65	62	57	57	56	56	57
Medicinsk bioteknologi	58	59	56	61	54	60	60	58	59	61

Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	64	63	66	67	67	67	66	67	66	65
Utbildningsvetenskap	30	32	30	33	24	24	28	33	30	25

Tabell B11. Andelen forskarexaminerade 2013–2018 som stannat i Sverige tre år efter examen, uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Andel som stannat i Sverige	Män	Andel som stannat i Sverige
Annan medicin och hälsovetenskap	40	85 %	..	..
Hälsovetenskap	940	87 %	350	75 %
Klinisk medicin	1 680	90 %	1220	86 %
Medicinsk bioteknologi	100	71 %	90	77 %
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	890	78 %	670	72 %
Utbildningsvetenskap	440	97 %	160	94 %

Tabell B12. Andelen etablerade bland forskarexaminerade 2013–2018 tre år efter examen per forskningsämnesgrupp, uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
Annan medicin och hälsovetenskap	94 %	91 %
Hälsovetenskap	92 %	87 %
Klinisk medicin	90 %	91 %
Medicinsk bioteknologi	74 %	72 %
Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper	77 %	78 %
Utbildningsvetenskap	94 %	93 %

Bilaga 2

Etablerad på arbetsmarknaden

I populationen ingår alla de som tog en licentiatexamen eller en doktorexamen 2013–2018 i Sverige.

För att definieras som etablerad på arbetsmarknaden krävs att individen uppfyller samtliga av följande kriterier:

- Individen är sysselsatt i november månad det aktuella uppföljningsåret enligt den definition som Statistiska centralbyrån (SCB) använder i sysselsättningsregistret.
- Den sammanräknade arbetsinkomsten under året ska överstiga 260 300 kronor (år 2021).²⁶
- Det ska inte finnas några händelser som visar perioder av arbetslöshet eller att individen har varit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder under året. Arbetslösheten kan vara på hel- eller deltid och gäller även arbetsökande med tillfällig timanställning.
- Individen definieras inte som studerande eller ”utanför populationen” (se definitioner nedan).

Den definition av etablerad som används här är på många sätt snäv. Det är flera villkor som måste vara uppfyllda under uppföljningsåret för att en person ska räknas som etablerad, och definitionen avser därmed en person med en relativt god ställning på arbetsmarknaden. De som tillhör gruppen etablerade har haft en förhållandevis smidig övergång från utbildning till arbetsliv.

---

²⁶ Arbetsinkomsten har räknats upp med den genomsnittliga takten på löneökningarna för varje år sedan 1996, vilket är det första året som ingår i beräkningen av etableringen av examinerade på grundnivå och avancerad nivå.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

